

EĞİTİM TARİHİ ALANINDA YAPILMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ANALİZİ*

Doç. Dr. Selçuk UYGUN*

Öz

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de “eğitim tarihi” alanında yapılmış lisansüstü tezleri konularına, yapılış yıllarına, üniversitelere ve yöntemlerine göre analiz etmektir. Araştırma evrenini, Türkiye’de 2010 yılına kadar “eğitim tarihi”, “Türk eğitim tarihi”, “öğretmen yetiştirme” konulu anahtar sözcüklerinde tanımlanmış ve YÖK Ulusal Tez Merkezi’ne ulaştırılmış lisansüstü tezler oluşturmaktadır (toplam 61 tez). Araştırma tarama modelinde desenlenmiş, betimsel bir çalışmadır. Tezlerin analizinde içerik analizi tekniği uygulanmış ve veriler frekans ve yüzdelerle analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçların, eğitim tarihi alanında yeni araştırma konusu seçiminde araştırmacılara yardımcı olacağı düşünülmektedir. Araştırma bulguları, araştırmacıları daha özgün konulara yönlendireceği ve insan kaynaklarının daha etkili ve verimli kullanılması açısından yararlı olacağı için önemlidir. Araştırmada eğitim tarihi alanında yapılan lisansüstü tezlerin sınırlı sayısı ve genelde yüzeysel çalışmalar olduğu sonucu çıkarılabilir.

Anahtar kelimeler: Eğitim tarihi, Türk eğitim tarihi, lisansüstü tez, analiz

ANALYSIS OF GRADUATE THESES ON HISTORY OF EDUCATION

Abstract

The purpose of this study was to analyze graduate theses in the field of history of education in Turkey with regard to topics, publication years, universities and methods. The population of the study covers graduate theses undertaken up to 2010 in Turkey addressing to the topics of (61 theses). This descriptive study was designed as survey model. In the analysis of the theses, content analysis method was used and the results were analyzed in terms of frequency and percentages. It is believed that the results will help the researchers to select new research topics in the field of history of education. The results of the study are important due to directing the researchers to more original topics and using human resources more effectively and efficiently. It can be concluded that graduate theses undertaken in the field of history of education are limited in number and generally superficial.

Key Words: History of education, history of Turkish education, graduate thesis, analysis

---

* Bu makale, 8-10 Eylül 2011 tarihlerinde Burdur’da düzenlenen 20. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı’nda sunulan bildirinin geliştirilmiş halidir.

* Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi, selcukuygun17@gmail.com

GİRİŞ

Türkiye’de eğitim tarihi veya Türk eğitim tarihinin akademik bir disiplin olarak gelişiminde önemli katkıları bulunan Akyüz’e göre eğitim tarihi, “tarih ve eğitim bilimlerinin kesiştiği bir yerdedir.”¹ Eğitim tarihi, tarih yöntemlerine göre eğitim konularında çalışılması gereken bir alandır. Bu yönüyle eğitim tarihi, her türlü eğitim konularının araştırıldığı ve tarih yöntemlerinin etkin olarak kullanıldığı disiplinler arası bir alandır. Kendisiyle yapılan söyleşide Akyüz Türk eğitim tarihi alanını şöyle belirtmiştir:²

“Şüphesiz Türk eğitim tarihinin alt dalları vardır. Mesela *medreselerin* tarihi incelenebilir. Ama genel Türk eğitim tarihi dediğimiz zaman sanıyorum Türk milletinin bilinen en eski tarihlerinden günümüze kadar geçen süresi içinde *eğitimle ilgili her türlü faaliyeti, örgün ve yaygın eğitim çalışmalarını, insan yetiştirme düzenini, okulları, öğretmenleri, Türk milletinin mutluluğu ve mutsuzluğu ile eğitim ve eğitim sistemi arasındaki ilişkileri* inceleyen bir bilimi anlamalıyız.”

Ergün’e göre “tarihte eğitim bir çok faaliyet içine yayıldığı için eğitim tarihinin sınırlarını çizmek her zaman tartışmalıdır. Dolayısıyla eğitimbilimciler, tarihçiler, iktisatçılar, ilahiyatçılar vs. konuyu değişik açılardan ele alarak incelemektedir.”³ Ergün’ün de belirttiği gibi, eğitim tarihi bir disiplin olmakla birlikte bu alanda çalışanların çeşitli disiplinlerde uzman olan kişiler oldukları görülmektedir. Eğitim tarihi alanında çalışanların uzmanlık alanlarına bakarak bu alanın bir bilim dalı olmadığı söylenemez. Eğitim tarihi, kendine özgü disiplini olan bilimsel bir alandır. Bu alanın çalışma konusu eğitim ve öğretim olmakla birlikte kendine özgü yöntem ve teknikleri bulunmaktadır.

Bilim literatüründe eğitim tarihi bir disiplin olmakla birlikte özellikle Türkiye’de gerek çalışılan konular, gerekse bu alanda çalışanların akademik kimlikleri veya uzmanlık alanları dikkate alındığında bir karışıklıktan söz edilebilir. Oysa bu karışıklıktan kaynaklanan tartışmaları geride bırakan ve eğitim tarihinin bilimsel bir disiplin olarak geliştiği Almanya ve Fransa gibi ülkelerde eğitim tarihi çalışmaları incelendiğinde ve Türkiye’de yapılan bazı çalışmalar değerlendirildiğinde eğitim tarihinin alanına yönelik dört temel yaklaşımdan söz edilebilir:

---

¹ TALİD , “Yahya Akyüz ile Türk Eğitim Tarihi Üzerine”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi (TALİD)*, 6 (12), 2008, s.474.

² A.g.e.,2008, s. 474-475.

³ Ergün, M. , “Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihi”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi (TALİD)*, 6 (12), 2008, s.321-328.

1. Evrensel yaklaşım: bu yaklaşım tüm dünyadaki eğitim akımlarını, düşüncelerini, kuram ve yaklaşımlarını, uygulamalarını anlamak, tespit etmek ve ortaya koymak amacını taşır ve çok zorlu bir girişimi ifade eder.

2. Partiküler yaklaşım: bu yaklaşım belli bir kültür çevresindeki, ülkedeki, bölgedeki eğitim akımlarını v.s. ortaya koymaya çalışır.

3. Eleştirel yaklaşım: bu yaklaşım eğitimin sosyo-ekonomik boyutunu ve bunların etki ve sonuçlarını tarihsel ve eleştirel bakış açısıyla açıklamaya çalışır.

4. Eğitim Fikri (düşüncesi) yaklaşımı: bu yaklaşım ise düşünce tarihinde eğitim fikrinin başlangıcını, temellerini, gelişimini ortaya koymaya çalışır.

Eğitim tarihi, bu yaklaşımlara göre ve daha farklı bakış açılarıyla da sınıflanabilir. Türkiye’de bu konu henüz somut şekilde açıklığa kavuşturulabilmiş değildir.

Güncel eğitim sorunlarının anlaşılıp çözümlenmesinde, çağdaş eğitim düşüncesinin geliştirilmesinde ve geleceğe yönelik doğru eğitim planlamasının yapılmasında eğitim tarihi araştırmalarının önemi her geçen gün artmaktadır. Bundan dolayı eğitim tarihi alanında ne tür çalışmaların yapıldığı yada yapılmadığı bir araştırma konusu olabilir. Böyle bir araştırma, eğitim tarihi disiplininin diğer disiplinler içindeki yeri ve gücünün belirlenmesinde yeni fikirlerin oluşmasına zemin hazırlayabilir. Çalışma, bundan sonra eğitim tarihi alanında yapılacak lisansüstü çalışmalara yeni bir bakış açısı kazandırılarak alanın geliştirilmesi ve yeni konu alanlarında özgün çalışmaların yapılmasına kaynaklık edebilir.

1. Araştırmanın amacı

Bu araştırmanın amacı, Türk eğitim tarihi alanında yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin analizini yapmaktır. Bu genel amaca uygun olarak sırasıyla şu sorulara cevap aranmıştır:

Türk eğitim tarihi alanında onaylanmış tezlerin;

- a) YÖK Ulusal Tez Merkezi ortamında okuyucuya açık olup olmadıkları,
- b) Lisansüstü eğitim düzeyi,
- c) Üniversiteler,
- d) Çalışanların cinsiyetleri,
- e) Danışmanları,
- f) Konuları,
- g) Yöntemleri,
- h) Evren- örneklem,
- i) Veri toplama araçları,

- j) Veri çözümlene biçimleri,
- k) Kullanılan kaynak türleri

değişkenlerine göre dağılım özellikleri nelerdir?

2. Türkiye’de eğitim tarihi alanında yapılan çalışmalar ve lisansüstü tezler

Türkiye’de eğitim tarihi alanında yapılan çalışmalara ilişkin bazı değerlendirmeler yapılmıştır. Ancak eğitim tarihi alanında yapılmış lisansüstü araştırmalara yönelik herhangi bir değerlendirme çalışmasına rastlanmamıştır. Yapılan çalışmalar da genelde alanı tanımlamaya ve sınıflamaya yöneliktir.

Ergün, “Cumhuriyet dönemi eğitim tarihi” adlı makalesinde eğitim tarihi alanında yapılan çalışmaların farklı şekillerde sınıflanabileceğini ileri sürmüş ve kendisi eğitim tarihi alanında belli başlı çalışma sahalarını Selçuklu ve Osmanlı dönemine yönelik olarak *medreseler, tasavvuf eğitimi, askeri okullar, yabancı okullar*; Cumhuriyet dönemine ilişkin ise *Atatürk, siyaset ve eğitim, yabancı uzmanlar, üniversite, köy enstitüleri* olarak sınıflamış ve yapılan çalışmaları bu sınıflamaya göre değerlendirmiştir. Ayrıca Ergün (2008), bu arada bazı *kişi ve kurumların monografik çalışmalarının* da yapıldığından söz etmiştir.⁴

Öztürk ise, “Türkiye’de Öğretmen Yetiştiren Kurumlar Tarihi Literatürü” adlı makalesinde üç tür sınıflamayı esas almıştır. Bu sınıflama şöyledir:⁵ *Dönemsel araştırmalar, kurum temelli araştırmalar, genel Türk eğitim tarihi araştırmaları*. Öztürk, genel Türk eğitim tarihi araştırmaları olarak Osman Ergin’in *Türk Maarif Tarihi*, Yahya Akyüz’ün *Türk Eğitim Tarihi*, Nevzat Ayas’ın *Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitimi/Kuruluşlar ve Tarihçeler*, Faik Reşit Unat’ın *Türkiye Eğitim Sisteminin Gelişmesine Tarihi Bir Bakış*, Mustafa Ergün’ün *Atatürk Devri Türk Eğitimi* vb. özel konularla ilgili olmayan çalışmaları saymıştır.

Ergün ve Öztürk’ün çalışmalarından da anlaşılacağı üzere, Türkiye’de eğitim tarihi araştırmalarını sınıflamak güçtür. Bu güçlüğü en önemli nedenleri eğitim tarihi alanında yapılan araştırmaların sayıca azlığı, bu alanda uzmanlaşmanın sağlanamamış olması ve bu alanın “*yan disiplin*” algısı olabilir.

Türkiye’de “eğitim tarihi” alanında doğrudan lisansüstü eğitim veren bir program bulunmamaktadır. Yalnız Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi’nde “Eğitimin Sosyal ve Tarihi Temelleri” yüksek lisans ve doktora programlarında bu alana yönelik doğrudan tez çalışmaları yaptırılmaktadır.

⁴ Ergün, a.g.e., 2008, s.321-348.

⁵ Öztürk, C., “Türkiye’de Öğretmen Yetiştiren Kurumlar Tarihi Literatürü”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi (TALİD)*, 6 (12), 2008, s.487-520.

Doğan, “Toplum ve Eğitim Sorunları Üzerinde Felsefi ve Sosyolojik Tahliller” adlı çalışmasında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi’nde “Eğitimin Sosyal ve Tarihi Temelleri” (ESTT) anabilim dalında yapılan yüksek lisans tezlerini irdelemiştir.⁶ Bu bağlamda eğitim bilimleri alanında eğitim tarihi, eğitim sosyolojisi ve eğitim felsefesi dallarında genç bilim adamlarının kazandırıldığını ifade eden Doğan, “ESTT alanındaki akademik katkının danışmanlar ve konular açısından ortaya koyduğu profili izlemek mümkündür” değerlendirmesini yapmıştır. 1968’den 2004’e kadar ESTT anabilim dalında yapılan tezleri sıralayan Doğan’ın çalışmasında, eğitim tarihi alanında yapılan lisansüstü tezlerin sınırlılığı dikkat çekmektedir.

ESTT anabilim dalı dışında farklı anabilim dallarında eğitim tarihiyle ilgili lisansüstü tezler yaptırılmaktadır. Ancak bunların niteliği, kapsamı, konu alanları, vb. boyutlarının neler olduğu konusunda girişte de belirtildiği gibi ayrıntılı analiz çalışmalarına rastlanmamıştır.

YÖNTEM

1. Araştırma Modeli

Araştırma tarama modelinde desenlenmiş, betimsel bir çalışmadır. Tezlerin analizinde içerik analizi tekniği uygulanmış ve veriler, frekans ve yüzdeler ile analiz edilmiştir.

2. Evren ve Örneklem

YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde “Eğitim tarihi” anahtar sözcüğünde yapılan taramada 67 teze ulaşılmıştır. Eğitim tarihi alanında yapılan tezler ayıklandığında bu sayı 46’ya düşmüştür. “Türk eğitim tarihi” anahtar sözcüğünde ise 14 teze ulaşılmış, bunların da “eğitim tarihi” anahtar sözcüğünde taranan tezlerle aynı olduğu görülmüştür. “Öğretmen yetiştirme” anahtar sözcüğü ile yapılan taramada ise 95 teze ulaşılmıştır. Eğitim tarihi konusuna göre tezler ayıklandığında öğretmen yetiştirme konusunda eğitim tarihiyle ilgili 15 tez incelemeye alınmıştır. Bu çalışmada toplam 61 tez, çalışmanın örneklemdir. Çalışmanın evreni ise eğitim tarihi alanında yapılan tüm tezlerdir.

---

⁶ Doğan, İ., *Toplum ve Eğitim Sorunları Üzerine Felsefi ve Sosyolojik Tahliller*, Pegem Yayınları, Ankara, 2004.

Tablo 1. Eğitim Tarihi alanında yapılmış tezlerin yıllara göre dağılımı

<i>Yıl</i>	<i>Okuyucuya açık</i>	<i>Okuyucuya açık değil</i>	<i>Toplam frekans</i>
	<i>f</i>	<i>f</i>	
1987	1	-	1
1988	-	1	1
1989	-	-	-
1990	-	2	2
1991	-	5	5
1992	-	3	3
1993	-	-	-
1994	1	2	3
1995	-	3	3
1996	-	2	2
1997	-	-	-
1998	-	5	5
1999	-	1	1
2000	-	3	3
2001	-	1	1
2002	1	3	4
2003	-	1	1
2004	-	1	1
2005	1	5	6
2006	2	-	2
2007	3	-	3
2008	3	-	3
2009	7	-	7
2010	4	-	4
Toplam	23	38	61

2006 yılından sonraki tezlere, YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde elektronik olarak ulaşılabilir. ⁷ Ancak yazarı tarafından kısıtlanan tezlerin tam metinlerine değil, sadece bibliyografik ve özet bilgilerine ulaşılabilir. 2006 yılından önce yapılan tezlerin elektronik ortamda görülebilmesi için tez yazarları tarafından “tezlerin çoğaltılması ve yayımı için izin belgesi” doldurulup nüfus cüzdanı örneği ile birlikte Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Yayın ve Dokümantasyon Dairesi'ne ve veya dokuman@yok.gov.tr e-posta adresine

⁷ <http://tez2.yok.gov.tr> (Temmuz- Ağustos 2011).

ulaştırılması gerekmektedir. 2006'dan önce yapılan "eğitim tarihi" alanıyla ilgili tezlerin çoğunluğu (38) okuyucuya açık değildir. Sayıları az da olsa (4) 2006'dan önce tezi onaylanan yazarlar gerekli formları doldurarak tez çalışmalarını okuyucuya tam metin olarak açmışlardır.

2006'dan sonra onaylanan tezlerde ise yazarı tarafından kısıtlandığı için tam metin olarak okuyucuya açık olmayan çalışmalara da rastlanmaktadır. "Eğitim tarihi" alanında okuyucuya açık olması gereken 23 tez içinden 5 tanesi yazarı tarafından kısıtlanmıştır. Kısıtlanan bu tezlerin tam metinleri elektronik ortamda görülememektedir. Ulusal Tez Merkezi, gerçek ortamda da okuyucuya tez vermediğinden bu tezlere ancak yapıldıkları enstitüler aracılığıyla ulaşmak mümkün olabilir. Bu ulaşma biçimi de tezlere ulaşma sistemi dışında kaldığından okuyucuya ulaşımı kısıtlanan tezlerden, eğer yazarı tarafından yayınlanmamış ise, yalnız yazarı ve o çalışmayı onaylayan jüri haberdar olabilir. Bu durum da, tezlerin orijinal çalışma olup olmadığıyla ilgili güvenilirliği sarsmaktadır. Örneğin "eğitim tarihi" alanında "anaokulu programları" konusunda yapılan iki tezden ilkinin tam metnine elektronik ortamda ulaşılrken, aynı konuda daha sonraki yıllarda yapılan tezin tam metni yazarı tarafından kısıtlanmıştır. Tezlerin tam metinlerinin okuyucuya ulaşımını kısıtlayan nedenler ve kısıtlama sonucu karşılaşılabilecek sorunlar ayrıca tartışılmalıdır.

3. Sınırlılık

Bu araştırma 2009 yılına kadar YÖK Tez Dokümantasyon merkezinde kayıtlı "eğitim tarihi", "Türk eğitim tarihi" ve "öğretmen yetiştirme" anahtar sözcüklerinde taranmış ve eğitim tarihi konusuyla ilgili olduğu düşünülen lisansüstü tezlerle sınırlıdır.

4. Verilerin toplanması

Araştırmanın temel verisi olan tezlere, internet yoluyla YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde "eğitim tarihi", "Türk eğitim tarihi" ve "öğretmen yetiştirme" anahtar sözcüklerinin taranması ile ulaşılmıştır. Tam metin olarak okuyucuya açık olan ve olmayan tezler, YÖK Ulusal Tez Merkezi'nin sunduğu bilgiler çerçevesinde analiz edilmiştir.

5. Verilerin çözümlenmesi

Tezler, alt problem soruları olarak ifade edilen konu başlıklarına göre kodlanmış ve tezlerin konularına göre dağılımını belirlemek üzere literatürden de yararlanarak bazı temalar oluşturulmuştur. Tam metin olarak ulaşılabilen tezler içerik analizine tabi tutulmuştur. Bulguların değerlendirilmesinde frekans ve yüzdelliklerden yararlanılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

1. Tezlerin lisansüstü eğitim düzeyine göre dağılımı

Yüksek lisans ve doktora düzeyindeki tezlerin dağılımı Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Tezlerin lisansüstü eğitim düzeyine göre dağılımı

<i>Lisansüstü eğitim düzeyi</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Yüksek Lisans	53	86,9
Doktora	8	13,1
<i>Toplam</i>	<i>61</i>	<i>100</i>

Eğitim tarihi alanında yapılan tezlerin çoğunluğu (% 86,9) yüksek lisans düzeyindedir. Doktora düzeyindeki sekiz tezdten 6’sı “öğretmen yetiştirme” konusunda yapılan çalışmalardır. Bu verilere göre, eğitim tarihi alanının gelişmesi için doktora düzeyinde çok sayıda tez çalışmasının yapılması gerektiği anlaşılmaktadır.

Ergün’e göre, “Türk eğitim tarihi alanında çalışmalar yapacak kadro vardır. Bu kadronun bilimsel açıdan bazı yetersizlikleri söz konusudur. Örneğin, bu alanda orijinal çalışmalar yapmak için iyi bir Arapça-Farsça bilgisine, değişik dönem arşiv belgelerini okuyup değerlendirebilecek elemanlara ihtiyaç vardır. Oysa genç araştırmacıların büyük çoğunluğunda bu bilgi ve beceriler yoktur.”⁸ Ergün’ün belirttiği bu yetersizlikler yüzünden genç araştırmacıların doktora düzeyinde özgün çalışmalara yönelmeyip yüksek lisans düzeyinde çalışmalarla yetindikleri söylenebilir.

2. Tezlerin üniversitelere göre dağılımı

Tezlerin üniversitelere göre dağılımı Tablo 3’te gösterilmiştir.

⁸ Ergün, a.g.e., 2008, s. 321-328.

Tablo 3. Tezlerin üniversitelere göre dağılımı

<i>Üniversiteler</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
1. Atatürk Üniversitesi	3	4,9
2. Marmara Üniversitesi	8	13,1
3. Akdeniz Üniversitesi	2	3,2
4. Afyon Kocatepe Üniversitesi	2	3,2
5. İstanbul Üniversitesi	3	4,9
6. İnönü Üniversitesi	1	1,6
7. Ankara Üniversitesi	9	14,7
8. Erciyes Üniversitesi	1	1,6
9. Gazi Üniversitesi	7	11,4
10. Yüzüncü Yıl Üniversitesi	2	3,2
11. Sakarya Üniversitesi	2	3,2
12. Uludağ Üniversitesi	1	1,6
13. Yıldız Teknik Üniversitesi	2	3,2
14. Niğde Üniversitesi	2	3,2
15. Mustafa Kemal Üniversitesi	1	1,6
16. Selçuk Üniversitesi	4	6,5
17. Çanakkale Onsekiz Mart Üni.	1	1,6
18. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	1	1,6
19. İstanbul Teknik Üniversitesi	1	1,6
20. Pamukkale Üniversitesi	1	1,6
21. Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1	1,6
22. Trakya Üniversitesi	1	1,6
23. Dokuz Eylül Üniversitesi	1	1,6
24. Hacettepe Üniversitesi	1	1,6
25. Beykent Üniversitesi	1	1,6
26. Ondokuz Mayıs Üniversitesi	1	1,6
27. Cumhuriyet Üniversitesi	1	1,6
<i>Toplam</i>	<i>61</i>	<i>100</i>

“Eğitim tarihi” alanında en çok, sırasıyla Akara üniversitesi (9), Marmara Üniversitesi (8), Gazi Üniversitesi (7), Selçuk Üniversitesi’nde (4) tez yapılmıştır. Diğer üniversitelerde de bu alanda yapılmış çalışmalara rastlanmaktadır.

Kuşkusuz “Eğitim tarihi” alanında yapılan tezlerin sayısı, ulaşılan sayıdan çok daha fazladır. Ancak anahtar sözcüğe dayalı tez taramasında daha az sayıda teze ulaşılabilmektedir. Örneğin Ankara Üniversitesi’nde değerli Türk eğitim tarihçisi Yahya Akyüz, tek başına doktora düzeyinde 10 tane tez yaptırmıştır.

(Akyüz, 2008).⁹ Bu da göstermektedir ki, eğitim tarihi alanında burada belirtilen sayının çok üstünde tez yapılmıştır. Ancak “eğitim tarihi” alanında yapılan tüm tezler YÖK’ün Ulusal Tez Merkezi Kataloğunda “eğitim tarihi”, “Türk eğitim tarihi” “öğretmen yetiştirme” kavramlarını yazınca çıkmayabiliyor. Nedeni ise, tez başlığında ve tezlerin anahtar sözcüklerinde bu kavramların geçmemesidir.

“Eğitim tarihi”, Üniversitelerarası Kurulun Doçentlikte tanıdığı özgün bir alandır. Bu alanda tez yapanların mutlaka “eğitim tarihi” anahtar sözcüğünü tezlerine almalarının, bu alanda yapılan çalışmalara ulaşılabilirliği kolaylaştıracağı düşünülmektedir. YÖK Ulusal Tez Merkezi de, katalog oluştururken doçentlik alanında belirlenen “anahtar sözcükleri” esas alırsa belli alanlarda yapılan tezlere ulaşım daha da kolay olabilecektir.

3. Tezleri çalışanların cinsiyetlerine göre dağılımı

“Eğitim tarihi” alanında tez çalışanların cinsiyetlerine ilişkin dağılımı Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Tezleri çalışanların cinsiyetlerine göre dağılımı

<i>Cinsiyet</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Kadın	21	34,5
Erkek	40	65,5
<i>Toplam</i>	<i>61</i>	<i>100</i>

Tablo 4 incelendiğinde eğitim tarihi alanında tez çalışanların çoğunluğu (% 65,5) erkektir. Eğitim Sen’in hazırlattığı bir rapora göre, Yükseköğretimde 67 bin 880 öğretim elemanından % 35’9’u kadındır.¹⁰ Bu oran dikkate alındığında “eğitim tarihi” alanında çalışan kadınların da bu sayısal duruma paralel olduğu söylenebilir.

4. Danışmanlara göre dağılımı

“Eğitim tarihi” alanında tez çalıştıran akademisyenlerin kariyerlerine ilişkin dağılım Tablo 5’te gösterilmiştir.

⁹ TALİD, 2008, s. 481.

¹⁰ Eğitim Sen 1. Kadın Kurultayı, “Eğitim İşkolunda Çalışan Kadınların Sorunları ve TİS Talepleri Komisyon raporu”, *Eğitim Sen 1. Kadın Kurultayı*, 2-4 Temmuz 2004, Eğitim Sen Yayınları, Ankara, 2005.

Tablo 5. Danışmanlara göre tezlerin dağılımı

<i>Danışman</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Yard. Doç. Dr.	14	23
Doç. Dr.	7	11,5
Prof. Dr.	40	65,5
<i>Toplam</i>	<i>61</i>	<i>100</i>

Tablo 5 incelendiğinde “eğitim tarihi” alanında tez yönetenlerin % 65,5’i Profesör, % 23’ü Yardımcı Doçent Dr., % 11,5’i de Doçent Dr. unvanını taşımaktadır. Eğitim tarihi alanında çalışma yaptıran danışmanların çoğunlukla profesör düzeyinde olması bu alanın önemini gösterebilir. Özellikle profesör düzeyindeki akademisyenlerin disiplinlerin öğretiminin tarihsel gelişimini araştırmayı önemseydiği görülmektedir. Çünkü eğitim tarihi alanında çalışmamasına rağmen alanın gelişimine yönelik tez yönetenlerin çoğunluğu da profesör düzeyindeki akademisyenlerdir. Örneğin Prof. Dr. İnci San, eğitim tarihçisi olmamasına rağmen “*Türkiye’de sanat eğitimi tarihi (1950-1999), genel eğitimde ve öğretmen yetiştiren kurumlarda resim/resim-iş bölümleri ve dersleri*” konusunda tez yönetmiştir. Değişik disiplinlerin ve öğretimlerinin tarihsel gelişimine yönelik tez ve araştırmaların yapılması, disiplinin temellerinin oluşturulması açısından önemlidir.

Eğitim tarihi alanında tez yöneten akademisyenler, uzmanlık alanları açısından değerlendirildiğinde çeşitlilik göstermektedir. Bu alanda tez yönetenlerin çoğunluğunun aslında eğitim tarihi alanında çalışmadıkları görülmektedir. Bu olguyu Ergün’ün saptamaları da desteklemektedir. Ergün’e göre “eğitim tarihinde çok değişik alanlardan araştırmacılar çalışmaktadır. Bunlardan bazıları eğitim olgusunun tarihi zeminini anlamaya ve araştırmaya çalışmaktadır. (...) Bunların yanı sıra eğitim kurumlarını genel ve siyasî tarihçi gözüyle, bilim tarihçisi gözüyle, sanat tarihçisi gözüyle inceleyen kişiler olduğu gibi, dini bilimlerin bakış açısıyla eski eğitim kurumlarını inceleyen önemli bir kadro da oluşmuştur.”¹¹

Eğitim tarihi alanında daha ciddi araştırmaların yapılabilmesi için daha çok sayıda bu alana özgü uzmanların yetiştirilmesi kaçınılmazdır. Başka alanlarda uzmanlaşmış kişilerin eğitim tarihi araştırmalarında süreklilik göstermediği anlaşılmaktadır.

¹¹ Ergün, a.g.e., 2008, s. 321-348.

5. Tezlerin konularına göre dağılımı

“Eğitim tarihi” alanında yapılan tezlerin konuları bakımından incelenmesi; hangi alanlarda yoğun araştırmalar yapıldığı, araştırmaların tekrar olup olmadığı ve hangi alanlarda yeni araştırmalara ihtiyaç duyulduğu konularına ışık tutacaktır. “Eğitim tarihi” alanında yapılan çalışmaların konularına göre dağılımı Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Tezlerin konu alanlarına göre dağılımı

<i>Konu alanları</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
1. Eğitim programları	3	4,9
2. Öğretim yaklaşım ve yöntemleri	4	6,5
3. Özel alan öğretiminin gelişimi	15	24,5
4. Genel Türk Eğitim Tarihi	10	16,3
5. Yerel Türk Eğitim Tarihi	3	4,9
6. Eğitim düşünürlerine yönelik monografik çalışmalar	5	8,1
7. Okul monografik çalışmaları	7	11,4
8. Ders kitapları	1	1,6
9. Okul mimarisi	1	1,6
10 Öğretmen yetiştirme	12	19,6
<i>Toplam</i>	<i>61</i>	<i>100</i>

Tablo 6 incelendiğinde en fazla çalışılan konular sırasıyla “özel alan öğretiminin gelişimi” (%24,5), “öğretmen yetiştirme” (%19,6), “genel Türk eğitim tarihi” (%16,3), “okul monografik çalışmaları” (%11,4), “eğitim düşünürlerine yönelik monografik çalışmalar” (%8,1) olarak sıralanabilir.

“Özel alan öğretiminin gelişimi”, belli bir alan eğitiminin tarihi zeminini anlamaya ve araştırmaya çalışan tezleri kapsamaktadır. Bunlardan bazıları şöyle sıralanabilir: “*Türk eğitim tarihi içinde liselerde felsefe eğitimi*”, “*Cumhuriyet tarihi boyunca yabancı dil eğitimine verilen önemin dönemlere göre incelenmesi*”, “*Afganistan’da Türkçe eğitiminin tarihi*”, “*Türkiye’de üstün yetenekliler eğitimi tarihi*”. Bu tür araştırmalar, bir alanın eğitim ve öğretimin tarihsel gelişimini araştırdığı için önemlidir. Hangi alanda olursa olsun o alanın tarihsel gelişimi bilinmeden çağdaş olarak ileri sürülen gelişmeleri anlamak ve değerlendirmek mümkün olmayabilir. Çünkü bilim, bir birikimdir. Bu birikimden haberdar olmadan yeni bir şeyler üretmek güçtür.

“Öğretmen yetiştirme” konusunda yapılan çalışmaların ikinci sırada yer alması anlamlıdır. “Türk eğitim tarihini bilmeyen bir eğitimci ve öğretmen, bugünün eğitim politikalarını yeterli bilgi ve bilinçle değerlendiremez ve sorgulayamaz. Türk eğitim tarihini bilmeyen bir öğretmen “öğretici” olabilir, öğrendiği konuyu öğretebilir ama “öğretmen” olamaz” değerlendirmesini yapan değerli Türk eğitim tarihçisi Akyüz’e (2008) göre “Türk eğitim tarihi, geniş ölçüde öğretmenin tarihidir.”¹² Ayrıca “öğretmen yetiştirme” kavramına göre tarama yapılması da anlamlılığı etkilemektedir.

Türkiye’de Türk eğitim tarihi alanında ilk akademik araştırmaların öğretmenlik mesleğinin tarihi ve öğretmen yetiştiren kurumların tarihi ile başladığı söylenebilir. Çünkü eğitim tarihi alanında uzmanlaşan ve otorite sayılan saygın araştırmacıların ilk çalışmaları öğretmen konusundadır. Hasan Ali Koçer’in (1967) “*Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Problemi (1848-1967)*”, Mustafa Yılman’ın (1987) “*Türkiye’de Ortaöğretime Öğretmen Yetiştirme Sisteminin Pedagojik Temelleri*”, Tayyip Duman’ın (1988) “*Türkiye’de Ortaöğretime Öğretmen Yetiştirme (Tarihi Gelişimi)*”, Cemil Öztürk’ün (1991) “*Atatürk Devri Öğretmen Yetiştirme Politikası ve Öğretmen Yetiştiren Kurumlar*” adlı doktora tezleri ve Yahya Akyüz’ün (1978) “*Türkiye’de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri (1848-1940)*” Doçentlik tezi ilk ve önemli çalışmalardır. Öğretmen konusunda başka çalışma yapanlar ise, genelde bu temel eserlere atıf yapmışlardır.

Bazı tezlerde öğretmen eğitimi konusunda yapılan temel çalışmalara atıf yapılmakla birlikte bu çalışmaların özgünlüğü de tartışılabilir. Örneğin genel öğretmen yetiştirme sistemi içinde “*Türkiye’de beden eğitimi öğretmeni yetiştirme sisteminin pedagojik temelleri*” adında bir tez çalışmasının özgünlüğü tartışılabilir.

“Genel Türk Eğitim Tarihi” araştırmaları herhangi bir alana özgü olmayan genel araştırmalardır. “*Cumhuriyet döneminde halkın eğitiminde halk kütüphanelerinin yeri ve tarihi gelişimi*”, “*Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan bugüne iktidar olan siyasi partilerin eğitim anlayışlarının tarihi olarak incelenmesi*”, “*Rüştiye mekteplerinin tarihi gelişimi ve din eğitimi ve öğretimi*” vb. çalışmalara genel Türk eğitim tarihi kategorisinde yer verilmiştir.

“Okul monografik çalışmaları” kategorisinde ise, tarihi özelliğe sahip köklü eğitim kurumlarının tarihini araştıran çalışmalara yer verilmiştir. “*Akşehir İlköğretmen Okulu ve Lisesi’nin eğitim tarihindeki yeri (1956-1979)*”, “*Vefa Lisesi’nin eğitim tarihimizdeki yeri*”, “*Türk Eğitim Derneği tarihi*” “*Erken eğitim tarihinde Harran Okulu*” türünden çalışmalar eğitim kurumu monografileri bağlamında değerlendirilmiştir. Bu tür çalışmalarda temel eğitim tarihi literatüründen önemli ölçüde yararlanma yoluna gidilmiştir.

¹² TALİD, 2008, s. 471-486.

Eğitim tarihinde fikir, düşünce ve uygulamaları ile etkide bulunduğu düşünülen şahsiyetlerin yaşamları ve eğitim görüş ve uygulamalarını konu alan araştırmalar “eğitim düşünürlerine yönelik monografik çalışmalar” kapsamında değerlendirilmiştir. “Siracettin Hasırcıoğlu'nun eğitim görüşleri ve çocuk edebiyatı tarihimizdeki yeri”, “Mehmet Şemsettin Günaltay'ın düşünce tarihimizdeki yeri ve eğitimle ilgili görüşleri”, “Mehmet Akif Ersoy (tarihi, sosyal ve eğitimci kişiliği)” vb. çalışmalar bu kategoriden değerlendirilmiştir.

“Eğitim tarihinde “Mektubat metodu” türünden öğretim yöntem ve yaklaşımlarına yönelik araştırmaların yanı sıra özellikle son yıllarda “Gülşehir ilçesinde eğitim (tarihi gelişimi içinde ve günümüzde” türünden genel Türk eğitim tarihini tamamlayan yerel Türk eğitim tarihi çalışmalarına da rastlanmaktadır. Genel ve özel alanlara yönelik programların tarihsel gelişimi, okul mimarisi konusundaki çalışmalar, eğitim tarihinin kapsam alanının genişliğini göstermesi açısından önemlidir. Çalışılan konu alanları dikkate alındığında eğitim tarihinin eğitim bilimi disiplininin bütününe yönelik kapsayıcı bir alana sahip olduğu, ancak bu çalışmaların eğitim araştırmalarının izlediği yöntem ve strateji açısından kendine özgü bir özelliği olduğu görülmektedir. Bu yaklaşım da genelde tarihseldir.

6. Tezlerin yöntemlerine göre dağılımı

Tezlerin araştırma yöntemleri eğitim tarihi alanında yapılan çalışmaların türü ve niteliği konusunda bir ipucu verebilir. Tablo 7’de tezlerde kullanılan yöntemlerin dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 7. Tezlerin yöntemlerine göre dağılımı

<i>Yöntem</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Nitel	16	88,9
Nicel	-	-
Hem nitel hem nicel	2	11,1
<i>Toplam</i>	<i>18</i>	<i>100</i>

Tezlerdeki araştırmalara temel teşkil eden yöntemler incelendiğinde nitel araştırma yöntemlerinin vazgeçilmez olduğu görülmektedir (% 88,9). Bazı tezlerde yöntemin ne olduğuna değinilmeden araştırılan konu betimlenmeye çalışılmıştır. Bu tür çalışmalar genelde derleme niteliğindedir. Yöntemi ifade edilen çalışmalarda ise sırasıyla “tarihsel yöntem” “literatür taraması”, “doküman incelemesi”, “betimsel çalışma”, “örnek olay”, “görüşme” gibi kavramlara yer verilmiştir. Bazı nitel çalışmalarda tarihi boyutu güncel durumla ilişkilendirmek

için nitel yöntemlerin yanında nicel yöneme de yer verilmiştir. Kronolojinin dışında istatistiksel hesaplamalara mesafeli duran eğitim tarihi araştırmalarının bu özelliği tartışmaya açıktır.

7. Tezlerin evren ve örnekleme ilişkin bulgular

Tezlerin evren ve örnekleme araştırmaların kapsamı hakkında ayrıntılı bilgi verebilir. Eğitim tarihinde içeriğine ulaşılabilen tezlerde evren ve örnekleme konusunda ifade edilen temel kavramlar Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Tezlerin evren ve örnekleme ilişkin bulgular

<i>Evren-örneklem</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Öğretmen	4	16,7
Öğrenci	2	8,3
Literatür	13	54,2
Dönemsel	5	20,8
<i>Toplam</i>	<i>24</i>	<i>100</i>

Tarihsel yöntemin etkin kullanıldığı birçok çalışmada evren-örneklem durumları belirgin değildir. Bazı çalışmalarda birden fazla örnekleme de yer verildiği olmuştur. İçeriğine ulaşılabilen tezlerin % 54,2’sinde evren ve örnekleme olarak araştırmacının “literatürü” verilmiştir. Bazı çalışmalar ise, belli yıllarla sınırlı tutulduğundan örnekleme “dönemsel” olarak belirtilmiştir. Tablodaki bu sayısal veriler, “eğitim tarihi” araştırmalarında “evren-örneklem” durumunun belirlenmesindeki güçlüğe işaret etmektedir.

8. Tezlerin veri toplama araçlarına ilişkin bulgular

Yapılan çalışmalarda eğitim tarihi araştırmalarının veri kaynakları nelerdir? sorusuna Tablo 9’da cevap verilmeye çalışılmıştır.

Tablo 9. Tezlerin veri toplama araçlarına ilişkin bulgular

<i>Veri toplama araçları</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Anket	3	10,7
Görüşme	5	17,9
Doküman incelemesi	17	60,7
Arşiv belgesi	3	10,7
<i>Toplam</i>	<i>28</i>	<i>100</i>

Bazı çalışmalarda birden fazla veri toplama araçlarından da yararlandığı için içeriği incelenen 18 tezden toplam 28 veri toplama aracından söz edilmiştir. Tezlerde belirtilen veri toplama araçlarını gruplamanın güçlüğü ile karşılaşmıştır. Tezlerden hareketle eğitim tarihi araştırmalarının kaynakları ve çalışma yöntemleri de dikkate alınarak 4 tür veri toplama aracı esas alınmıştır. Buna göre araştırmaların % 60,7'si “doküman incelemesi”ne dayanmaktadır. Doküman incelemesinden kasıt çalışılan alanla ilgili yazılı kaynakların kronolojik olarak kullanılmasıdır. Arşive dayalı belgesel dokümanlar, eğitim tarihi alanı söz konusu olduğundan ayrı kategoride değerlendirilmiştir.

Tablo 9'daki sayısal veriler incelendiğinde eğitim tarihinde arşive dayalı çalışmaların eksikliği dikkat çekmektedir. Oysa eğitim tarihinde daha özgün çalışmaların yapılabilmesi için arşive dayalı belgesel verilerin kullanılması önemlidir.

9. Tezlerin verileri çözümleme biçimlerine ilişkin bulgular

Tezlerin verileri çözümleme biçimlerine ilişkin bulgular Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. Tezlerin verileri çözümleme biçimlerine ilişkin bulgular

<i>Verileri çözümleme biçimleri</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Mantıksal analiz	7	36,8
Doküman analizi	9	47,4
Anket çözümlemesi	2	10,5
İstatistiksel analiz	1	5,3
<i>Toplam</i>	<i>19</i>	<i>100</i>

Tablo 10 incelendiğinde eğitim tarihi alanında yapılan tezlerin çoğunluğunda “doküman analizi”, “mantıksal analiz” gibi betimsel veya nitel çözümleme yöntemlerinin kullanıldığı görülmektedir. Veri çözümleme tekniklerinin araştırmacıların sayısı kadar çeşitlilik gösterdiği söylenebilir. Çünkü araştırılan konu, izlenen yöntem, araştırmacının yaklaşımı farklı olabilmektedir.

10. Tezlerde kullanılan kaynak türleri

Tezlerde kullanılan kaynak türleri Tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11. Tezlerde kullanılan kaynak türleri

<i>Kaynak türleri</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Türkçe kaynaklar	1063	75,2
Yabancı kaynaklar	48	3,4
Arşive dayalı belgesel kaynaklar	178	12,6
Çeviri kaynaklar	16	1,1
İnternet tabanlı kaynaklar	109	7,7
<i>Toplam</i>	<i>1414</i>	<i>100</i>

Okuyucuya açık 18 tezde toplam 1414 kaynak kullanılmıştır. Tez başına 157.1 kaynak düşmektedir. Yararlanılan kaynakların türüne bakıldığında en çok (% 75,2) Türkçe kaynaklardan yararlandığı görülmektedir. Birinci el kaynak olarak görülen “arşive dayalı kaynaklar” ise ikinci sırada olmasına rağmen bu rakamlar yanıltıcı olabilir. Çünkü yalnız iki tezde yoğun olarak arşive dayalı kaynaktan yararlanmış, diğer tezlerde belge niteliğinde temel kaynak kullanılmamıştır.

Arşiv belgeleri olarak bilinen temel kaynaklar Osmanlı ve Cumhuriyet arşivlerinden ulaşılabilen vilayet salnameleri, maarif salnameleri, temel yazma eserler gibi nadir bulunan dokümanları; genelde vilayet ve okul arşivlerinde ulaşılabilen diploma defterleri, sınıf geçme defterleri, kütükler, karar defterleri, sicil dosyaları vb. türden belgeleri kapsamaktadır. Eğitim tarihi alanında yapılan tezlerin genelinde arşive dayalı belgesel kaynaklara pek yer verilmemiştir. Bunun nedeni ise, arşiv belgelerini okuyacak dil bilgisine sahip araştırmacıların yetişmemesidir. Ergün’ün de (2008) belirttiği gibi “bu alanda orijinal çalışmalar yapmak için iyi bir Arapça-Farsça ve Osmanlıca bilgisine, değişik dönem arşiv belgelerini okuyup değerlendirebilecek elemanlara ihtiyaç vardır. Oysa genç araştırmacıların büyük çoğunluğunda bu bilgi ve beceriler yoktur.”

Genç araştırmacıların doktora düzeyinde eğitim tarihi alanına yönelmemelerinin bir nedeni de Osmanlıca arşiv belgelerini okuyup anlama becerisine sahip olmamaları gösterilebilir.

İnternet tabanlı kaynaklar ise e-kütüphaneler, e-dergiler, e-kitaplar, e-okullar vb. olarak elektronik ortamlarda ulaşılan verilerdir. E-ortamlar, iletişim ve ulaşımın kolay ve ucuz olduğu ortamlar olsa da buralardan elde edilen verilerin güvenilirliği halen tartışmalıdır. Eğitim tarihi alanında yapılan çalışmalarda gerçek ortamlarda ulaşılabilen belge ve dokümanlar var iken e-ortamda ulaşılan kaynaklarla yetinmenin bazı sakıncaları olabilir. Bu tür internet tabanlı kaynaklar araştırmaların güvenilirliğini düşürebilir ve daha yüzeysel çalışmaların yapılmasına neden olabilir.

Eğitim tarihinin kaynakları çok çeşitlidir. Özellikle Cumhuriyet öncesi dönemde İmparatorluk düzeyinde geniş bir coğrafyada birden fazla etnik yapının bulunduğu ve farklı dillerin konuşulduğu dönemde Türkçe veya Osmanlıca dışında yazılmış eserlere rastlanabilir. Tezlerde İngilizce, Arapça, Almanca dışındaki yabancı kaynaklardan yararlanılmamıştır.

SONUÇ

Araştırmanın bulgularından hareketle ulaşılan sonuçlar maddeler halinde şöyledir:

1. 2006 yılından önce yapılan eğitim tarihi çalışmalarının çoğunluğu YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde okuyucuya açık değildir. 2006'dan sonra onaylanan tezlerde ise bazı yazarlar tam metin tez içeriğine ulaşımı kısıtlamıştır. Ulaşımı kısıtlanan bazı tezlerin daha önce aynı konuda yapılmış tezlerle isim benzerliği taşıması, bazı kuşakları da beraberinde getirmektedir.
2. Eğitim tarihi alanında yapılan tezlerin çoğunluğu yüksek lisans düzeyindedir. Doktora düzeyinde tez yapılamamasının temel nedenlerinden biri, araştırmacıların Osmanlıca belgeleri okuyup anlama becerisinin yetersizliği ve eğitim tarihi alanında çalışan uzman araştırmacı sayısının sınırlılığı gibi nedenler olabilir.
3. Eğitim tarihinde en çok tez yapılan üniversiteler Ankara Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Gazi üniversitesi gibi yükseköğretim kurumlarıdır. Bu üniversitelerde daha çok eğitim tarihi çalışmasının yapılmış olmasının nedenleri, bu alanda çalışacak öğretim elemanı kadrosunun varlığı ve veri tabanlarına ulaşım kolaylığı olarak sayılabilir.
4. Yıllar açısından değerlendirildiğinde eğitim tarihi çalışmalarının hangi yıllarda yoğunlaştığı konusunda anlamlı bir bulguya rastlanmamıştır. Ancak bu alana 1990'lı yıllardan sonra bir yönelim olduğu söylenebilir.
5. Eğitim tarihinde tez yapanların çoğunluğu erkektir. Ancak bu durum, yükseköğretim kurumlarındaki cinsiyet dağılımına paralel bir sonuçtur.
6. Kariyer bakımından büyük çoğunlukla Profesör Dr. düzeyindeki akademisyenlerin eğitim tarihi tezlerini yönetmesi bu alana önem verildiğini göstermesi açısından dikkat çekicidir. Uzmanlık alanı eğitim tarihi olmayan bir çok danışmanın yaptırdığı tez sayısı da sınırlı olduğu gibi bu tezlerin, kullanılan kaynaklar ve içerik bakımından yüzeysel kaldıkları söylenebilir.

7. “Özel alanın gelişimi”, “öğretmen yetiştirme”, “genel Türk eğitim tarihi” konularında daha çok tez çalışmasına yer verilmiş olması, eğitim tarihi alanının, daha özel konularda çalışılması gereken bakir bir alan olduğuna işaret etmektedir.
8. Tezlerde nitel araştırma yöntemlerinin yoğun bir şekilde kullanılması, eğitim tarihi araştırmalarının yöntem bakımından ayrıca tartışılması gerektiğini göstermektedir.
9. Yazılı kaynakların yoğun şekilde kullanıldığı ve genelde dönemsel olarak ele alınan çalışmalarda dokümanlara dayalı kronolojik bir yaklaşım izlenerek analize dayalı eğitim tarihi tezleri yoğunluktadır. Orijinal belgelere dayanmayan bir çok tez, izlenen bu yöntem nedeniyle derleme niteliği ağır basan araştırmalar olarak değerlendirilebilir.
10. Tezlerde kullanılan kaynakların çoğunluğu Türkçe dokümanlardır. Arşiv veya yabancı kaynakların bazı tezlerde hiç kullanılmaması veya az kullanılmış olması bu alanda yapılan tezlerin niteliğinin tartışılacağı anlamına gelebilir.

KAYNAKÇA

- Doğan, İ., *Toplum ve Eğitim Sorunları Üzerine Felsefî ve Sosyolojik Tahliller*, Ankara, Pegem A Yayıncılık, 2004.
- Eğitim Sen 1. Kadın Kurultayı, “Eğitim İşkolunda Çalışan Kadınların Sorunları ve TİS Talepleri Komisyon Raporu”, *Eğitim Sen 1. Kadın Kurultayı (2-4 Temmuz 2004)*, Ankara, Eğitim Sen Yayınları, 2005.
- Ergün, M., “Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihi”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, Cilt 6, sayı 12, 2008, s.321-348.
- <http://tez2.yok.gov.tr> (Bu adresten tarama Temmuz-Ağustos 2011 tarihleri arasında yapılmıştır).
- Öztürk, C., “Türkiye’de Öğretmen Yetiştiren Kurumlar Tarihi Literatürü”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, Cilt 6, sayı 12, 2008, s.487-520.
- TALİD, “Yahya Akyüz ile Türk Eğitim Tarihi Üzerine”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, Cilt 6, sayı 12, 2008, s.471-486.